

ÖDP VE ELİTİZM ÜZERİNE BİRKAÇ NOT

GİRİŞ

Tanımı itibariyle gücünü ve desteğini sadece seçkinlerden değil bütün sosyal sınıflardan alması gereken bir siyasi hareket kendi içinde elitist eğilimler barındırabilir mi? Türkiye’de birkaç genel seçim boyunca Sağ kesimdeki siyasi partileri iktidara getirmiş olan ancak buna karşılık sürekli kendi “makus talih”inden şikâyet eden bir seçmen kitlesi neden onu sahiplenmeye ve kaderini değiştirmeye söz veren bir siyasi partiye değil oy vermek, o partiyi dikkate dahi almaz?

Bu tür soruların 18 Nisan 1999 milletvekili genel seçimlerinden sonra gerek ÖDP çevrelerinde gerekse Türkiye’deki Sol hareket üzerinde teorik anlamda muhakeme yürütmüş onlarca yazar, araştırmacı ve bilim adamı tarafından defalarca sorulduğu ve cevap arandığı kesindir. Dolayısıyla bu yazı bu konuda şimdiye kadar yapılmış tartışmalara teorik düzeyde bir katkı sağlama iddiasında değildir. Bu yazı Özallı yılların bir mirası olarak¹ Türk toplumunun genelini sarmış olan elitizm üzerinde kafa yormaya çalışan bir kişinin biraz dışarıdan bir bakışla ÖDP’deki mevcut elitist eğilimler üzerindeki kişisel gözlemlerinden ibarettir.

ÖDP’NİN TOPLUMSAL ALANDAKİ YERİ VE HEDEFLEDİĞİ SEÇMEN KİTLESİ

Kuruluşundan bu yana ÖDP’nin çok kısıtlı malî imkânlarından dolayı kamuoyunda kendinden söz ettirmesi önce Susurluk Kazasının sonrasında ve onun akabinde 28 Şubat 1997 tarihli MGK kararlarının ardından yükselmeye başlayan sivil muhalefet etkinliklerinin içinde yer alması şeklinde cereyan etti. Ancak Türkiye’de sivil toplum hareketinin bile son derece elitist bir görünüm arz etmesi,² ve hiçbir zaman tabana yayılmamış olmasından ötürü ÖDP de kendini bu elitist tavrın içinde buldu veya safdışı kalmamak için kendini bu yükselen dalganın içine dahil etmek zorunda kaldı.

Türkiye’de gerek sivil toplum ve gerekse bu kavramla eşanlam taşır bir hale gelmiş bulunan sivil muhalefet (sendikaların toplu iş sözleşmeleri ihtilafları konusunda

¹ “Özallı yıllar” takvim olarak ANAP’ın iktidar, Turgut Özal’ın da Başbakan olduğu 6 Kasım 1983 milletvekili seçimlerinden ANAP iktidarını sona erdiren 20 Ekim 1991 milletvekili seçimlerine kadar geçen dönemi kapsamaktadır.

yaptıkları somut eylemler hariç olmak üzere) marjinal ve seçkin bir hareket görünümüne haizdir. Bunun böyle bir özellik taşıdığını anlamak için de son birkaç yıldır “sivil toplum” ve “sivil muhalefet” başlıkları altında sergilenen etkinliklere sokaktaki insanın katılım düzeyine bakmak yeterli olacaktır. Bu tür etkinlikler ya dernek üyeleri, sempatanları, bir nüve aktivist ve aydınının sebatla sürdürdüğü marjinal bir hareket olarak kalmıştır. Ya da üniversite gençliğinin mezun olup iş hayatına atıldığında çalışacağı çokuluslu şirketlerde, bankalarda veya İMKB’de işlem yapmaktan yorulduğunda, gymnasiumda ter ve stress atarken mesai arkadaşlarına anlatacağı veya onlarla paylaşacağı öğrencilik yıllarının tatlı anıları olarak kalmaya mahkûm bir geçici faaliyettir.

Sivil muhalefetin ve sivil toplum faaliyetlerinin marjinalize olmasının tek nedeni de 1980 sonrası Türk toplumunda gerek toplumsal ve gerekse ekonomik alanda yaşanan, halen devam eden ve henüz tam hikâyesi ve tahlili yapılmamış olan muazzam değişim veya Özal’ın o meşhur deyişiyle “transformasyon” dur.

1980 sonrası Türkiye’si bir yandan yabancı sermayeye açılırken, diğer yandan dış ticaret, bankacılık ve sermaye piyasası işlemlerinin emsallerine Batı’da bile rastlanmayan bir ölçüde tamamen serbest bırakılmalarının sonucunda yeni bir kuşak ve yeni bir insan tipi yaratılmaya başlandı. Darwin’i bile kıskandıracak çabuklukta gerçekleşmiş olan bu evrim büyük ölçüde başarıya ulaştı. Artık reklamlar, gazeteler, dergiler, şarkılar, lokantalar, televizyon ve radyo kanalları tek kelimeyle her tür iletişim aracının pazarlamacı veya reklamcı terminolojisi kullanmak gerekirse, hedef kitlesi gençler ve gelir düzeyi ortanın üzerinde birey ve ailelerdir. Gençlerin de hedefi yabancı dil öğrenmek , iyi bir şirkette çalışabilmek velhasıl daha iyi bir yaşam düzeyi elde etmektir. Yeni açılan vakıf üniversitelerinin iktisat ve işletme ağırlıklı bölümlerine, gene aynı üniversitelerin işletme ve ekonomi konusunda sundukları yüksek lisans programlarının bolluğuna ve çeşitliliğine bakmak bunun farkına varmak için yeterlidir.

Böyle bir geri planın mevcut olduğu bir ortamda ÖDP’nin hedef kitlesi mevcut düzenden şikâyet edenler ile ondan mağdur olanların oylarına, daha gülyüzlü bir sosyalizmi tekrar iktidar yapmak sözüyle talip olmaktı. Seçmen kitlesinin içinde oylarına talip olunacaklar ise üniversite gençliği, en geniş anlamıyla mağdurlar (eşcinseller, azınlıklar,

² Bu konuda bkz Rıfat N.Bali “Sivil toplum hareketinin iki zaafı: İşadamları ve elitizm” *Birikim* sayı 130 Şubat

her türlü şikâyetçiler), içinde yaşadıkları kente ve doğaya duyarlı olanlar (örneğin çevreciler) ve en nihayet entellektüellerdi. Ancak şenlik görünümü arz eden etkinliklerine rağmen ÖDP mağdurlar arasında son derece az bir etki alanı yarattı. Bunun nedeni de ÖDP'nin, potansiyel seçmen tabanını teşkil etmesi gereken sokaktaki insan nezdinde, Cihangir, İstiklâl Caddesi gibi mekânlarla, Nevizade Sokağı çevresindeki lokantalarda merkezleşmiş bir aydın hareketi, herkesin birbirini tanıdığı ve dolayısıyla eş ve dosttan ibaret bir fikir kulübü görünümü arz etmesidir. Günlük yaşam derdinde koşan ve son tahlilde ÖDP'nin hedeflemesi gereken seçmen kitlesi olan sokaktaki insan için ÖDP bir "entel takımı" hareketi olarak algılandı. Bundan dolayı da hiçbir zaman tabana nüfuz edememiş olan ÖDP ister istemez bir siyasi partiden ziyade bir elit sivil muhalefet görünümü aldı ve kendini sadece muhalif entelektüellere hitap eder bir durumda buldu.

ÖDP'nin malûl olduğu bir diğer zaaf da, aynen ÖDP gibi katıldığı ilk genel seçimlerde hüsrana uğramış olan ve son tahlilde burjuvazinin elitist bir çıkışı olarak özetlenebilecek olan Yeni Demokrasi Hareketi ile başlamış ve günümüzün son modası haline gelmiş olan "demokrat olma" ve onunla eşanlam taşıyan "herkesle eşit mesafede olma" felsefesi idi. 18 Nisan 1999 seçimleri arifesinde ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras'ın bu felsefe ve kaygı uğruna kendi içinde ayrımcı ve totaliter bir eğilim taşıdığı kuşku götürmeyen Siyasal İslâm hareketini açık bir şekilde eleştirmede ve bu konuda net bir tavır sergilemedi.

ÖDP İSTANBUL MİLLETVEKİLİ ADAYLARI VE BASIN ARİSTOKRATLARINDAN ALDIĞI DESTEK

ÖDP'de mevcut olan ancak belirgin bir şekilde ortaya çıkmamış olan elitist eğilimlerin netleşmesi için de 18 Nisan 1999 tarihli genel seçimlerin yaklaşmasını ve ÖDP'nin milletvekili adaylarını açıklamasını beklemek gerekiyordu.

ÖDP'nin İstanbul milletvekili adayları arasında yer alan öğretim üyeleri, yazar ve aydınların topluma mal olmuş adlardan oluşması, ister istemez, gene sadece elitlerin merakını cezbeder oldu. Bugün sokaktaki insanın büyük çoğunluğu için ÖDP adaylarından ne Mete Tunçay, ne Mina Urgan, ne de Adalet Ağaoğlu çok fazla bir şey

ifade etmektedir. Aksini iddia etmek için bir fildişi kulede oturup Türkiye'deki bilimsel dergi, araştırma, tarih kitapları ve hangi gazetelerin ne kadar sattığından bihaber olmak gerekir.

Topluma mal olmuş isimlere ise destek gene toplumun yeni aristokrat ve elitlerinden, yani köşe yazarlarından geldi. "İyi yaşama" nın büyük ustası, damak tadı sahibi, pahalı ve nadir dolmakalem koleksiyoncusu ve aynı zamanda edebiyat eleştirmeni Doğan Hızlan'ın ÖDP İstanbul milletvekili adaylarını tanıtır kokteyle katılmasının akabinde kaleme almış olduğu yazı, çok billur bir şekilde, Hızlan'ın bir siyasi parti toplantısından ziyade herkesin birbirini tanıdığı bir dost toplantısına gittiği ve kendi düzeyindeki akranlarıyla "biz bize" olmanın verdiği rahatlığı yansıtıyordu:

"ÖDP'nin adayları onuruna verdiği kokteyle gittim. Ben, partililer arasında kendimi rahat hissedemem. Salona tedirginlik içinde girdim. Kendimi, tanıdıklarımın, sevdiklerimin arasında bulunca rahat bir nefes aldım. Düşünürler, ressam, şairler, çevirmenler, bana bir parti kokteylinden çok bir edebiyat/sanat kongresinde bulunduğum izlenimini verdi. (..) Parti kokteyllerinde kendimi yalnız hissedem, ruh üşümesi yaşarım. Oysa o akşam öyle değildim. Mina Urgan genç bir asistan gibi göründü gözüme. Fakir Baykurt, Almanya'da çektiği yurt özlemini gidermek için yollara düşmüş, Adalet Ağaoğlu, yazarlığa ilk adımını atmış gibi canlı."³

Doğan Hızlan'ın yanı sıra başka köşe yazarlarının da "Oyum ÖDP'ye" deyip yazılarının müptelası okurlarına kendilerini örnek almalarını tavsiye etmelerine rağmen seçmen ÖDP'yi dikkate bile almadı.⁴ Toplumun önde gelen 169 yazar, bilim adamı ve sanatçının ÖDP'ye destek verdiklerini ilân etmelerine rağmen seçmen ÖDP'yi hiç dikkate almamak konusunda inat etti.⁵ Bunun nedenini aramak için derin alan araştırmaları yapmaya, teorik tartışmalara girmeye ve vicdan muhasebesi yapmaya hiç gerek yoktur. ÖDP'ye destek veren köşe yazarlarının hitap ettikleri okur profili ile 169 imzalı ilanın yer aldığı *Radikal* gazetesinin hitap ettiği okur kitlesinin özellikleri izaha gerek göstermeyecek kadar anlamlıdır. *Radikal* gazetesi ve onun köşe yazarları okur profili açısından yükselen ve geleceğin üst gelir düzeyinde yer alacak olan eğitim ve

³ Doğan Hızlan "Sanatçıların en politik gecesi" *Hürriyet* 9 Nisan 1999.

⁴ Serdar Turgut "Gelecek için" *Hürriyet* 16 Nisan 1999, Hasan Bülent Kahraman "ÖDP, demokrasi ve muhalefet" *Radikal* 16 Nisan 1999, Perihan Mağden "Emanet oylara hayır! Oyunuza sahip çıkın" *Radikal* 14 Nisan 1999. Hrant Dink "Oyum ÖDP'ye" *Agos* 16 Nisan 1999.

⁵ "İlk aşk unutulmaz" *Radikal* 17 Nisan 1999.

kültür düzeyi oldukça yüksek genç bir çalışan kitlesine hitap etmektedir.⁶ *Hürriyet* köşe yazarı Serdar Turgut ise yıllar boyunca “Beyaz Türkler” muhabbetini en üst noktasına erdirmiş, elitizmin yılmaz savunucusu olmuş bir yazardır. Onun şevk vereceği kitle de kendisi gibi ya bir dönem New York’ta yaşamış, ya da Boston veya New York’daki bir üniversiteden mezun olduktan sonra İstanbul’a geri dönmüş ve oranın özlemine çeken genç profesyonellerdir. Toplumsal piramidin üst tarafında yer alan böyle bir kitle ne ÖDP’ye, ne de sosyalizmi savunan herhangi başka bir siyasi partiye oy vermeyeceği kesindir. Böyle bir seçmen kitlesinin oylarının yöneleceği tek parti ANAP ve/veya DYP’dir.

ÖDP VE AZINLIKLAR

ÖDP’nin oylarına talip olduğu ve kabaca “marjinaler” diye tasnif edilebilecek olan ve homojenlikten uzak olan kitle ise mağdurlar, muhalifler kitlesidir. ÖDP’nin marjinaler arasında ön plana çıkardığı iki kesim eşcinseller ve azınlıklardı. Bu kesimlerden de bütün ümitlerin aksine kayda değer herhangi bir oy alamadı. Türkiye Ermeni cemaatine ait *Agos* gazetesinin 1996 yılında yayın hayatına atılması ve şikâyet ve mağduriyet üzerine inşa etmiş olduğu sistemli yayın politikasıyla birlikte sivil muhalefet yapan aktivistler yeni bir “mağdur” keşfetmiş olmanın sevincini yaşadılar. Sivil aktivistler gibi ÖDP de “mağdur” Ermenileri keşfetti ve özellikle Şişli gibi Ermeni nüfusunun yoğun olarak yaşadığı ilçelerde var kuvvetiyle Ermeni oylarına talip oldu...ve hüsrana uğradı. Hüsrana uğramasının sebebini bulmak için de gene derin akademik ve teorik araştırmalara gerek yoktur. Azıcık azınlık haleti ruhiyesiyle azınlıkların ekonomik profilini bilmek yeterlidir. Sadece Ermeniler için değil Türkiye’de halihazırda yaşayan azınlıkların neredeyse tamamı için “özgürlük” ve “dayanışma” kelimeleri Sol harekette yer alan aktivistler için taşıdığı anlamı taşımamakta, yarattığı heyecanı yaratmamaktadır. Azınlıkların ezici çoğunluğu serbest meslek sahibi küçük veya büyük esnaf, tüccar, sanayici, zanaatkâr ve gelir düzeyi vasatın biraz veya epey üstünde profesyonellerdir. Bunun böyle olduğunu keşfetmek için yaz aylarında Adalar vapuruna binmek ve etrafa bakmak yeterlidir. Bu kişiler ve aileler için oy verilecek parti ANAP ve/veya DYP’dir. Onlar için ÖDP biraz uçuk ama hoş, sempatik ve temiz yüzlü gençlerin buldukları marjinal bir partidir. Bu düşünceye tek bir çarpıcı örnek vermek

⁶ Ayrıntılar için bkz “Radikal’le mutlu saatler” *Radikal* 11 Mart 1999.

gerekirse 68'li olduğunu vurgulayarak “yani anlarsınız ya biz de zamanında solcuyduk” imasında bulunan bir gayrimüslim sanayicinin konforlu ve yumuşak bir koltuğa oturup keyif veren bir tiyatro oyunu seyredmişcesine yapmış olduğu şu yoruma bakmak yeterlidir: “ÖDP'nin Sultanahmet'teki mitingine gittim. Onları da çok beğeniyorum. Sistemin dışında politik hareketler çıkması gerektiğine inanıyorum. Bu gelişmeleri çok sağlıklı buluyorum.”⁷ ÖDP'deki yönetici kadro kabullenmek istemese bile şunu belirtmekte fayda vardır: Azınlıklar tarihten gelen deneyimleri ve de içinde buldukları ekonomik durumları itibarıyla daima iktidara aday en güçlü siyasi partiye oy vermişlerdir. Bu partiler de genellikle DP ve onu takip eden liberal sağ çizgideki partiler olmuştur. ÖDP'nin şenliği andırır açık hava toplantılarından birini seyretme fırsatını bulmuş olan sanayici bu toplantıyı epey eğlenceli, hatta “sağlıklı” bulmuştur... Ancak ertesini günü seçmen sandığına gittiğinde ANAP'a oy vermiştir.

Nitekim de öyle oldu. Gerek Uğur Yücel ve gerekse Prof. Gencay Gürsoy gibi karizmatik adların katılımlarıyla gerçekleşen, sadece Ermeni cemaatini hedefleyen ve ÖDP'nin 2.Bölge milletvekili adayları Ermeni asıllı Tatyos Bebek ve Masis Kürkçügil'i tanıtmaya amaçlı güden toplantıya⁸, *Agos* genel yayın yönetmeninin ateşli teşviklerine,⁹ *Agos*'un ÖDP'nin azınlıklara yönelik mesajlar içeren broşürlerini gazeteyle birlikte abonelerine dağıtmasına, seçim arifesinde *Agos*'un tam sayfa ÖDP'ye yer vermesine¹⁰ rağmen hayaller suya düştü ve Ermeni cemaatinden beklenen kitlesel oy desteği gerçekleşmedi.

MUTLU SON YERİNE MUTSUZ SON

Seçim sonuçları tabii ki halkı ÖDP'ye oy vermeye teşvik etmiş olan elitler nezdinde hayal kırıklığı ve küskünlük yarattı. Bu bir yerde her zaman var olan ve “bizleri anlamıyorlar” diye tarif edilecek bir hayal kırıklığının canlanmasına yol açtı. Halkı ÖDP'ye oy vermeye teşvik etmiş olan basının değerli kanaat önderleri küsüp kendi kabuklarına çekildi veya mağdur olmanın acısını, daha doğrusu zevkini çıkardı. Bu son

⁷ Feza Şişman “Çizgi dışı bir işadamı” *Power* Temmuz 1997 s.22. Söz konusu işadamı EKA şirketler grubunun sahibi Selim Alguadiş'tir.

⁸ “Nadire Mater “Hepimiz bu ülkeyiz!” *V-Özgürlük* 17 Nisan 1999.

⁹ Hrant Dink “Oyum ÖDP'ye” *Agos* 16 Nisan 1999.

¹⁰ Hrant Dink “Oyumuz çocuklarımıza” *Agos* 16 Nisan 1999, “Amacımız kabuğumuzu kırmak” *Agos* 16 Nisan 1999, “Ermeni cemaatinde rönesans” *Agos* 16 Nisan 1999.

haleti ruhiyeyi en iyi şekilde dile getiren ise *Agos* gazetesinin genel yayın yönetmeni oldu. Seçim sonuçlarının ilan edilmesinden sonra kaleme aldığı yazı bu duyguları billur bir şekilde yansıtıyordu: “Bildiğiniz gibi seçimlerde ÖDP’ye oy kullandım. İyi de ettim. Verdiğim oyla da partimin baremini ancak %1’e çıkarabildim. Şimdi içinizden “Hıh...İşte senin ve tuttuğun partinin hali” diyenleriniz çıkabilir. N’olmuş yani? Her zaman ortaya çıkıp “Elhamdülillah bu ülkenin %99’u...” diye nutuk atanların ve beni o %1’lerin içine öteleyenlerin arasına mı gireydim? Ben hep “Azınlık” değil miydim? Oh işte âlâ...Ne mutlu bana... Gerçeği...ama sadece gerçeği bir kez daha kendi oyumla teyit ettim ya...”¹¹

Kendi acılarıyla kavru lan mağdurların yanı sıra halkın kararına kızıp küsen aristokratlar da oldu. Elitizmin şampiyonluğunu yapmaktan bıkmayan Serdar Turgut’un seçim sonrasında yazmış olduğu köşe yazısının ÖDP’yle ilgili şu bölümü kendi başına bir küçük şaheserdir ve aynı zamanda muhtemelen aynı ruh halini paylaşan birçok kişinin düşüncelerini de dile getirmiştir:

“[ÖDP’liler] yıllardır halka bir şey anlatmaya çalışıyorlar, halk dinler gibi gözüküyor ve sonra da gidip anlatılanın tam tersini yapıyor. Yani tabii ki halk başka türlü bilinçli diye fikirlerinden vazgeçsinler de demiyorum. Ama bir ara formül bulup bu strese de bir son vermek gerekiyor. Benim önerim şu: ÖDEpLAND diye bir yer kurulsun. Disneyland gibi bir yer yani. Memlekette kafası ne kadar çalışan, eli kalem tutan, üreten beyin varsa burada toplansın. Bunlar arasında tartışsınlar, yazılar yazsınlar, sahneye oyun koysunlar, hatta adı ‘etkinlik’ olan ama ne olduğu da son ana kadar belli olmayan şeyler de yapsınlar. Kliklere bile bölünsünler. Ancak ÖDEpLAND’e her isteyen de giremesin. Ne onlar halka muhatap olsun ne de halk onlara bulaşsın. İsteyen ÖDEpLAND’e ziyarete gelsin ama bu kendisine sağlanan büyük onurun da bedelini ödemeye razı olsun. Yani bu yapılmazsa memlekette akıl fikir sahibi olan azınlık çok kısa süre içinde kafayı iyice yiyecek benden söylemesi. Korunma altına alınmak istiyoruz ve gerekirse MHP’ye bu konuda dilekçe bile veririz.”¹²

Bu teklife desteğin, hem “serbest” olmasından, hem iyi bir gelir düzeyine, hem de gazeteci ve yazarlığından ötürü entelektüel bir haleye sahip olmasından ötürü tek başına yaşayan bağımsız modern genç kadınların modeli konumunda olan Duygu

¹¹ Hrant Dink “Biz yüzde birler...” *Agos* 23 Nisan 1999.

Asena'dan gelmesi de tabii ki şaşırtıcı değildi: “Bu öneriyi beğendim. Barıştan yana olan, sevgi söylemlerine değer veren, insan haklarına, doğaya duyarlı, nereden gelirse gelsin şiddete karşı olan, söz konusu milliyetçilik de olsa, aşırılığı sevmeyen, kişisel çıkarlarına, paraya birinci dereceden önem vermeyen, sanatı ciddiye alan insanlar ciddi bir azınlık kaldılar. Bu çok vahim bir durum. Şimdi ne yapacak bu insanlar? Serdar Turgut'un dediği gibi kendilerine bir 'land' kuracaklar herhalde.”¹³

Duygu Asena'nın yapmış olduğu insan tarifi bir yerde günümüz kentli modern elitin bir tarifidir. “Paraya birinci derecede önem vermeyen, sanatı ciddiye alan” dolayısıyla para kazanmak, vergi iadesi zarfı yazmak, karşılıksız çekler ve alacaklar peşinde koşmak gibi bayağı, sıkıntı verici ve usandırıcı günlük işlerden uzak kalıp her türlü sanat etkinliklerini ve entelektüel faaliyetleri yakından takip eden, bunun için de *Radikal* gazetesi ve sanat ve fikir dergilerini okuyan, bunun yanı sıra “barıştan yana olan, sevgi söylemlerine değer veren, insan haklarına, doğaya duyarlı olan” günümüz insanı tek kelimeyle genç elitlerdir. Ve de onlar, Duygu Asena'nın yerinde tespitiyle, azınlıktadır. Duygu Asena, Serdar Turgut, Hrant Dink ve seçim sonrası ÖDP'lilerin çoğunluğunun muhtemelen paylaştıkları ruh hali, Uğur Yücel'in gerçek İstanbulluların kentin “kaba saba insanlar” tarafından istila edilmesi karşısındaki duygularını dile getiren bir oyununun başlığı olan “Azınlıkta kaldık” duygusudur.

İşçi ve memur sınıfının oylarına talip olmakla yola çıkan ÖDP kendini birden bire bu azınlığa hitap eder durumda bulmuştur. Hem azınlıkta olmanın, hem marjinal olmanın, hem muhalif olmanın, hem de oylarına talip olunan halkın ilgisine mazhar olmamış olmanın yarattığı ruh hali tektir: O da çoğu zaman inzivaya çekilme, kendini yavan ve sıradan işlerin, sıradan halkın üstünde görmek ve sadece hoşlandığı kişilerle görüşüp konuşmaktır. ÖDP'nin içinde bulunduğu ruh hali dışarıdan bakıldığında biraz bunu andırmaktadır.

Bütün bunlar cereyan ederken halk, elitlerin çoğunun hoşuna gitmemesine ve bunu açık bir şekilde dile getirmemelerine rağmen, tüm piyangolara ve televizyon kanallarındaki bilgi yarışması programlarına olağanüstü ilgi göstermektedir. Tuhaf bir şekilde bu ilgiyi gösterenler eli yüzü düzgün ve ÖDP'nin potansiyel seçmen kitlesini teşkil eden esnaf, öğrenci, ev kadını, öğretmen, özel şirket ve banka yöneticileri olup

¹² Serdar Turgut “Bu halk bilinçli abi!” *Hürriyet* 20 Nisan 1999.

muhtemelen ezici çoğunluğu ANAP'a oy vermiş, sanat galerilerini gezmeye vakti olmayan ve "iyi bir hayat" yaşamak için para kazanmaya birinci derecede önem veren, işlerinin görülmesi için de gerekirse seve seve rüşvet vermeye razı olan kimselerdir. Tek kelimeyle Özallı yılların kuşağıdır.

¹³ Duygu Asena "Serdar Turgut'un önerisi" *Milliyet* 24 Nisan 1999.